Република Србија
Републички завод за статистику

Политика ревизије националних рачуна

Београд, јул 2025.

САДРЖАЈ

1 Увод 3
2 Календар објављивања 4
3 Текуће ревизије 6
4 Велике (бенчмарк) ревизије 8
5 Ванредне ревизије 10

1 Увод

Сврха овог документа јесте да представи основне принципе и стандарде који се примењују при ревизији објављених података националних рачуна, а који се заснивају на Европском систему националних и регионалних рачуна (*European System of National and Regional Accounts - ESA 2010*). Политика ревизије Републичког завода за статистику (РЗС) у потпуности је усаглашена са националним календаром објављивања, као и са водећим принципима Хармонизоване европске политике ревизија[1], као и препорукама Евростата у вези са ревидирањем података националних рачуна обрачунатих у складу са *ESA 2010*[2].

Политика ревизија утврђује општа правила ревизија објављених података, начине информисања корисника о могућим разлозима и ефектима ревизија, као и категоризацију ревизија и пратећу документацију која обухвата све аспекте процеса ревизије.

Систем националних рачуна представља макроекономски статистички оквир који пружа свеобухватан увид у укупну економију земље. Национални рачуни имају централну улогу у статистичком систему и основа су за управљање економском политиком и доношење одлука, омогућавајући мерење нивоа економског развоја, стопе економског раста, промена у производњи, потрошњи, штедњи, инвестицијама у основна средства, као и у спољнотрговинским токовима.

Дефинисањем политике ревизија РЗС прати визију интегрисаног статистичког система, у којем су објављивање и ревизије података координирани и синхронизовани, а транспарентност за кориснике обезбеђена кроз јасно и доследно презентовање политике ревизија и статистичке праксе.

Политика ревизије националних рачуна обухвата све објављене квартално и годишње серије података у оквиру националних рачуна. То подразумева све серије података из следећих статистичких области:

- основни агрегати националних рачуна
- нефинансијски секторски рачуни
- статистика државних финансија
- табеле понуде и употребе и инпут-аутпут табеле (*SUT-IOT)*
- регионални рачуни.

Ревизија представља сваку промену вредности објављених статистичких података и треба је прихватити као устаљену праксу која доприноси побољшању квалитета и поузданости статистичких података.

У зависности од узрока и учесталости спровођења, ревизије се могу категорисати на следеће типове:

- текуће ревизије
- велике (бенчмарк) ревизије и
- ванредне ревизије.

[1] https://www.cmfb.org/main-topics/revision-policy
[2] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9530664/KS-GQ-18-012-EN-N.pdf

2 КАЛЕНДАР ОБЈАВЉИВАЊА

Календар објављивања доступан је на интернет страници РЗС-а месец дана пре почетка календарске године.

Календар објављивања националних рачуна		
Област	**Назив публикације**	**Фреквенција и рок објављивања**
Основни агрегати националних рачуна	Квартални бруто домаћи производ Републике Србије у сталним ценама – брза/флеш процена	1 по кварталу (референтни квартал + 1 месец)
	Квартални бруто домаћи производ Републике Србије	1 по кварталу (референтни квартал + 2 месеца)
	Економска кретања – стопа раста БДП	1 по години (крај децембра референтне године)
	Бруто домаћи производ – сума четири квартала, процена	1 по години (референтна година + 2 месеца)
	Бруто домаћи производ – годишњи обрачун, претходни подаци	1 по години (референтна година + 9 месеци)
	Бруто домаћи производ – базиран на *SUT-IOT*, претходни подаци	1 по години (референтна година + 21 месеца)
	Бруто домаћи производ – базиран на *SUT-IOT*, коначни подаци	1 по години (референтна година + 33 месеца)
Нефинансијски секторски рачуни	Годишњи нефинансијски секторски рачуни	1 по години (референтна година + 11 месеци)
Регионални рачуни	Регионални БДП	1 по години (референтна година + 11 месеци)
	Регионални БДП – НСТЈ3, по делатностима (А10)	1 по години (референтна година + 15 месеци)
Табеле понуде и употребе и инпут-аутпут табеле	Табеле понуде и употребе и инпут-аутпут табеле	1 по години (референтна година + 36 месеци)
Статистика државних финансија	Основни агрегати сектора државе, прва процена	1 по години (референтна година + 4 месеца)
	Основни агрегати сектора државе, претходни подаци	1 по години (референтна година + 10 месеци)
	Квартални нефинансијски рачуни сектора државе	1 по кварталу (референтни квартал + 3 месеца)
	Порески приходи и социјални доприноси	1 по години (референтна година + 9 месеци)

Брза/флеш процена бруто домаћег производа објављује се један месец након истека референтног квартала, као стопа реалног раста бруто домаћег производа у односу на исти квартал претходне године (Q према Q-4). Резултати детаљног кварталног обрачуна извршеног према производном и расходном приступу, објављују се два месеца након истека референтног квартала. Подаци се публикују на нивоу сектора (А10) Класификације делатности и главних агрегата употребе БДП-а.

Програм обрачуна и објављивања годишњег бруто домаћег производа реализује се кроз пет фаза објављивања података:

- Иницијална процена стопе раста БДП-а, објављује се крајем децембра референтне године у оквиру статистичког саопштења Економски трендови;
- Процена добијена као сума четири кварталне вредности БДП-а, објављује се крајем фебруара или почетком марта (референтна година + 2 месеца),
- Претходни подаци, као резултат годишњег обрачуна БДП-а, објављују се крајем септембра или почетком октобра (референтна година + 9 месеци),
- Ревидирани претходни подаци, засновани на резултатима табела понуде и употребе и инпут-аутпут табела, објављују се годину дана након претходних података (референтна година + 21 месец);
- Коначни подаци, засновани на резултатима табела понуде и употребе и инпут-аутпут табела, објављују се годину дана након ревидираних претходних података (референтна година + 33 месеца).

Потпуни сет годишњих нефинансијских секторских рачуна (за укупну економију, као и по институционалним секторима) објављује се једном годишње, 11 месеци након истека референтне године. Ови подаци се не објављују у виду саопштења за јавност, већ су доступни у одељку „Додатне табеле“ у оквиру секције „Годишњи национални рачуни“ на веб-сајту РЗС-а.

Регионални рачуни објављују се два пута годишње. Публикација која се објављује у новембру је у форми саопштења под називом „БДП по регионима“, док се у марту објављује радни документ са детаљном поделом по категоријама.

Табеле понуде и употребе објављују се једном годишње, док се инпут-аутпут табеле објављују сваких пет година, 36 месеци након истека референтне године. Ови подаци нису предмет саопштења за јавност, већ су доступни у одељку „Додатне табеле“ у склопу „Годишњих националних рачуна“ на сајту РЗС.

Подаци статистике државних финансија не објављују се у форми саопштења, већ су доступни директно у РЗС бази података. Основни агрегати сектора државе, прва процена, објављују се крајем априла (референтна година + 4 месеца). Претходни подаци основних агрегата сектора државе доступни су крајем октобра или почетком новембра (референтна година + 10 месеци). Квартални нефинансијски рачуни сектора државе објављују се три месеца након истека референтног квартала. Порески приходи и социјални доприноси објављују се једном годишње, 9 месеци након истека референтне године.

3 ТЕКУЋЕ РЕВИЗИЈЕ

Текуће ревизије, по својој природи, представљају саставни део процеса производње статистичких података. Спроводе се услед континуираног прилива нових информација и доступности додатних података који се односе на претходне периоде.

Овакве ревизије су унапред планиране, благовремено најављене и спроводе се редовно у складу са утврђеним календаром објављивања, у месечној, кварталној и годишњој периодици.

Текуће ревизије су превасходно оријентисане на краткорочне статистике, које су чешће изложене променама због краћег временског интервала између периода на који се подаци односе и датума њиховог публиковања, али се могу спроводити и код годишњих статистика.

Основни агрегати националних рачуна, квартални подаци

	Датум публиковања			
Година t	**28/29. фебруар**	**31. мај**	**31. август**	**30. новембар**
Оригинални подаци				
Последњи квартал за који су доступни подаци	Година t-1, Q4	Година t, Q1	Година t, Q2	Година t, Q3
Дужина ревидиране временске серије (максимална)	**3 квартала**	**8 квартала**	**1 квартал**	**14 квартала**
	година t-1, Q1-Q3	година t-1, Q1–Q4 година t-2, Q1–Q4	година t, Q1	година t, Q1–Q2 година t-1, Q1–Q4 година t-2, Q1–Q4 година t-3, Q1–Q4
Десезонирани подаци				
Дужина ревидиране временске серије (максимална)	**Цела временска серија**			

Подаци за прва три квартала текуће године подлежу ревизији до објављивања података за четврти квартал исте године. Са објављивањем података за други квартал публикују се и ревидирани подаци за први квартал; са подацима за трећи квартал објављују се ревидирани подаци за први и други квартал; док се са објављивањем података за четврти квартал истовремено публикују ревидирани подаци за први, други и трећи квартал. Након објављивања података за четврти квартал, квартални подаци се ревидирају само због усаглашавања са годишњим подацима.

Прва ревизија кварталних података (у сврху усаглашавања са годишњим подацима) обавља се на основу расположивих годишњих података добијених као резултат кварталних обрачуна. Друга ревизија се спроводи након објављивања претходних података годишњих националних рачуна. Трећа и четврта ревизија се врше након објављивања годишњих података заснованих на резултатима табела понуде и употребе и инпут-аутпут табела.

У овим случајевима ревидирају се квартални подаци текуће и три претходне године. Изузетак од овог правила су десезонирани подаци, који се, ради очувања усклађености и доследности серије, ревидирају у оквиру целокупне временске серије.

Основни агрегати националних рачуна, годишњи подаци

	Датум публиковања	
Година t	28/29. фебруар	30. септембар
Последња година за коју су доступни подаци	година t-1	година t-1
Дужина ревидиране временске серије (максимална)	-	3 године година t-1 година t-2 година t-3

Ревизија података годишњих националних рачуна врше се једном годишње, крајем септембра или почетком октобра. У години t, првобитни подаци годишњих рачуна за годину t-1, засновани на кварталним проценама БДП-а, ревидирају се након добијања прелиминарних података БДП-а који су резултат годишње компилације БДП-а. Поред тога, претходни подаци за године t-2 и t-3 ревидирају се на основу резултата табела понуде и употребе.

Регионални подаци

	Датум публиковања	
Година t	31. март	30. новембар
Последња година за коју су доступни подаци	година t-2	година t-1
Дужина ревидиране временске серије (максимална)	1 година година t-3	1 година година t-2

Претходни подаци о регионалном БДП-у за годину t-2 ревидирају се на основу резултата табела понуде и употребе и инпут-аутпут табела. У марту наредне године, на основу претходно ревидираног БДП-а на нивоу НСТЈ2, ревидирају се подаци регионалног БДВ на нивоу НСТЈ3, по делатностима (А10) за годину t-3.

SUT-IOT за одређену годину објављују се само једном и не ревидирају се (осим у случају великих ревизија[3]).

Ревизија статистике државних финансија у овом тренутку следи праксу ревизија годишњих националних рачуна.

[3] У случају великих (бенчмарк) ревизија табеле понуде и употребе треба да се ажурирају за годину t-4 (после тога, у децембру следи трансмисија табела понуде и употребе за годину t-3, у складу са захтевима трансмисионог програма).

4 Велике (бенчмарк) ревизије

Велике редовне ревизије обухватају ревидирање значајног дела временских серија, а у појединим случајевима и целокупних временских серија. Како би се обезбедила веродостојност и упоредивост података током времена, неопходно је спровести прерачунавање података уназад (*back-casting*), чиме се смањују или отклањају прекиди у временским серијама.

Препоручује се да се велике ревизије спроводе у интервалима од пет до десет година, у складу са међународним најбољим праксама, с циљем очувања релевантности и прецизности података националних рачуна.

Велике ревизије представљају планиране и значајне измене објављених статистичких података, које се спроводе због једног или више следећих разлога:

- Расположивост нових података који се прикупљају у вишегодишњој периодици (5–10 година), као што су пописи (становништва, пољопривреде, економије), инпут-аутпут табеле и слично
- Расположивост нових извора података, укључујући нова статистичка истраживања или административне изворе
- Промене базне године – примена новог пондерационог система
- Ажурирање концепата, дефиниција и/или класификација попут усвајања нових класификација или усаглашавања са ревидираном међународном статистичком регулативом)
- Унапређења методолошких приступа и процедура
- Измене релевантних законских и регулаторних оквира.

Велика ревизије обично настају као резултат интеграције више фактора, а не појединачног разлога. Овај интегрисани приступ сматра се добром праксом јер доприноси смањењу учесталости ревизија, уз одржавање квалитета и усклађености података током времена.

Велике ревизије утичу на значајан део временских серија, а понекад и на целокупне временске серије. Због тога је потребно извршити прерачунавање података уназад, како би се обезбедила упоредивост серија и минимизирали прекиди у подацима.

Последњих година забележене су бројне значајне методолошке и структурне промене у националним рачунима, које су довеле до спровођења великих (бенчмарк) ревизија.

Велике (бенчмарк) ревизије националних рачуна

Година публиковања	Главни резултати ревизије
2012	✓ Уведена је нова Национална класификација делатности (КД 2010), усаглашена са међународном *NACE Rev. 2* ✓ Промењен је метод обрачуна сталних цена – прелазак са обрачуна са фиксном базном годином на обрачун у ценама претходне године ✓ Примењен је метод уланчавања (2010. година узета је као референтна година) ✓ Ревидирана је серија података за период 2001–2010. године.
2014	✓ Примењена је нова методологија националних рачуна, Европски систем рачуна 2010 (*ESA 2010*) уместо *ESA 95* ✓ Уведен је метод дупле дефлације у делатностима где је то било могуће, односно тамо где су дефлатори били расположиви ✓ Комплетирана је серија података, укључивањем обрачуна БДП-а за 1995. и 1996. годину ✓ Ревидирана је серија података за период 1997–2012. године.
2018-2019	✓ Побољшана је усаглашеност обрачуна националних рачуна са *ESA 2010* ✓ Примењена је секторска класификација усаглашена са препорукама *ESA 2010* ✓ Примењени су резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде (*EAA*) ✓ Уведен је систем *SUT-IOT* у националне рачуне ✓ Ревидирана је серија података за период 1995–2017. године.
2024	✓ Примена модела процене основног капитала (*PIM*) за обрачун потрошње основних средстава ✓ Унапређена методологија за обрачун финалне потрошње државе ✓ Побољшан обрачун бруто инвестиција у основна средства ✓ Унапређен обрачун финалне потрошње домаћинстава ✓ Обрачун БДВ-а спроведен је на нивоу погона или локалних јединица истоврсне делатности ✓ Побољшан третман и обрачун БДВ-а неинкорпорисаних предузећа ✓ Унапређен обрачун података о запослености у систему националних рачуна ✓ Ревидирана је серија података за период 1995–2022. године.

Велике ревизије најављују се благовремено, знатно пре датума објављивања ревидираних података. и Корисници се о спровођењу ревизије обавештавају у прописаним роковима и на одговарајући начин. Најава ревизије обухвата разлоге за ревизију, датум објављивања ревидираних података, као и дужину и врсте временских серија које ће бити предмет ревизије.

Након спровођења великих ревизија, уз ревидиране податке објављује се пратећа документација, која омогућава корисницима да оцене нове временске серије. Документација садржи разлоге за спровођење ревизије, процену утицаја ревизије на агрегате, упоредни преглед старих и нових података, дужину ревидираних временских серија као и ниво детаљности ревизија. Пре спровођења велике ревизије изводе се пробни обрачуни, а након ревизије објављују се анализа резултата ревизије.

Како би се обезбедила доследност у координација у примени ревизије, све измене и унапређења примењују се у свим релевантним областима.

5 ВАНРЕДНЕ РЕВИЗИЈЕ

Ванредне ревизије представљају непланиране измене објављених статистичких података, које настају као последица непредвиђених околности. Ове ревизије се спроводе када се у објављеним подацима или информацијама утврде грешке — било да је реч о мањим неправилностима или озбиљним одступањима.

Учестале ванредне ревизије могу довести до забуне код корисника и умањити поверење у квалитет статистичких података. Због тога је важно свести ову врсту ревизија на минимум и ограничити њихову примену само на случајеве у којима се утврде озбиљне грешке.

Треба имати у виду да се озбиљност грешке може различито тумачити у зависности од потреба корисника — оно што једном кориснику може изгледати као безначајно, за другог може имати велики значај. Ова чињеница треба да буде узета у обзир приликом процене природе грешке и доношења одлуке о спровођењу ванредне ревизије.

Основни принципи који се примењују у случају ванредних ревизија су следећи:

- Мање грешке исправљају се без одлагања у свим форматима у којима су подаци објављени, без обавезе посебног обавештавања корисника
- Озбиљне грешке, уочене убрзо након објављивања података, треба отклонити у најкраћем могућем року
- Корисници морају бити обавештени о предстојећој ванредној ревизији путем истих комуникационих канала који су коришћени приликом првобитног објављивања података
- Датум спровођења сваке ванредне ревизије треба унети у календар ревизија.

Републички завод за статистику је успоставио „Поступак исправке грешака у објављеним подацима и информацијама“, који детаљно уређује све активности у вези са ванредним ревизијама, као и начине обавештавања корисника. Овај поступак обухвата:

- идентификацију грешака
- класификацију врста грешака
- исправку мањих грешака у подацима/информацијама
- исправку озбиљних грешака у подацима/информацијама, укључујући:
  - штампана издања
  - електронска издања (статистичка и саопштења за јавност)
  - базе података
  - садржај на интернет страници
- изузетке од поступка исправке озбиљних грешака
- прилагођавање календара публикација
- стандардизовани образац за пријаву уочених озбиљних грешака у објављеним статистичким подацима/информацијама.

Детаљније информације о условима и поступцима спровођења ревизија доступне су у документу „Општа политика ревизије“.